СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 183. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 1-го вересня 1942. No. 183. Jersey City, N. J., Tuesday, September 1, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

Розгром Японців в Заливі Мілн

ГОЛОВНА АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Японські сили, що пробували осадовитись в заливі Мілн, на східнім кінчику острова Нова Ґвінея, зазнали цілковитого розгрому. Багато з них вже втекло з хвилево занятих позицій, а решта притиснена до кута і їй грозить цілковите знищення, або здача. — Також японці зазнали тяжких втрат на Соломонських островах, де затоплено їм один нищівник, а два тяжко ушкоджено. Вони пробували налітати бомбовиками на американські позиції, але сім бомбовиків та ловчих літаків, із цілого числа 24, вони втратили, завдавши американським позиціям дуже малі втрати.

АМБАСАДОР ҐРУ ПРО ЯПОНЦІВ

ВАШИНҐТОН. — Повернувши до столиці, бувший американський амбасадор до Японії, Джозеф Ґру, зробив заяву, що, судячи по задиркуватій політиці і по цілому настрою японців, можна твердити, що на Пацифіку нема місця для двох потуг — для Америки і Японії. Всяку іншу силу Японія хоче звідтам виперти. Щойно рішальна перемога Японії покладе тому кінець. Ґру закликав американців, щоб вони більше брались до праці і більше сталили свойого духа, а не залишали всієї особистої жертвенности лише воякам зо зброєю.

ҐЛЬОБАЛЬНІСТЬ ВІЙНИ Й ОБОВЯЗКИ ПО ВІЙНІ

ВАШИНҐТОН. — Перед інститутом виховання виголосив промову директор Бюра Военної Інформації, Елмер Дейвис. Він заявив, що американські вчителі в теперішню хвилю повинні велику вагу класти на те, щоб всіх повчати про ґльобальність цеї війни, а опісля всіх повчати, що це від нас залежить, який мир ми в світі заведемо. Це друге завдання не менше важне від першого. Інакше за якийсь час знов матимемо криваву війну. Попередню війну, говорив Дейвис, Америка виграла, але програла мир. Америка занадто звязана з кожним краєм на світі, зокрема з Европою, щоб лишати уклад миру іншим силам, як це було по першій світовій війні.

ЗА РІВНОМІРНИЙ ВЕРБУНОК

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Тефт зробив заклик до дотичних чинників, щоб вони втягали рекрутів до війська рівномірно по всіх стейтах і околицях, та щоб не було так, що в одній місцевости ще не пішли всі молоді, самотні чоловіки, а з другої місцевости вже забирають старших, жонатих та з дітьми.

Советські Війська Задержали Німців Під Сталінградом і на Кавказі

МОСКВА. — Юнайтед Прес подає, що вже від довшого часу не було таких оптимістичних комунікатів, виданих Советами, як останні, з яких виходить, що нові німецькі наступи на Сталінград зістали відбиті, та що передові німецькі частини, що посунулись на Кавказі в напрямі Ґрозного, мусіли податись взад. Теж і під Ржевом іде завзята боротьба на фронті, що довгий на 70 миль, де німцям таки цілком не ведеться, що видно вже з самих німецьких звідомлень, які подають, що треба було цофнутись перед сильними советськими протинаступами.

БРИТІЙСЬКІ КОМАНДОС ЗНОВУ ЗААТАКУВАЛИ

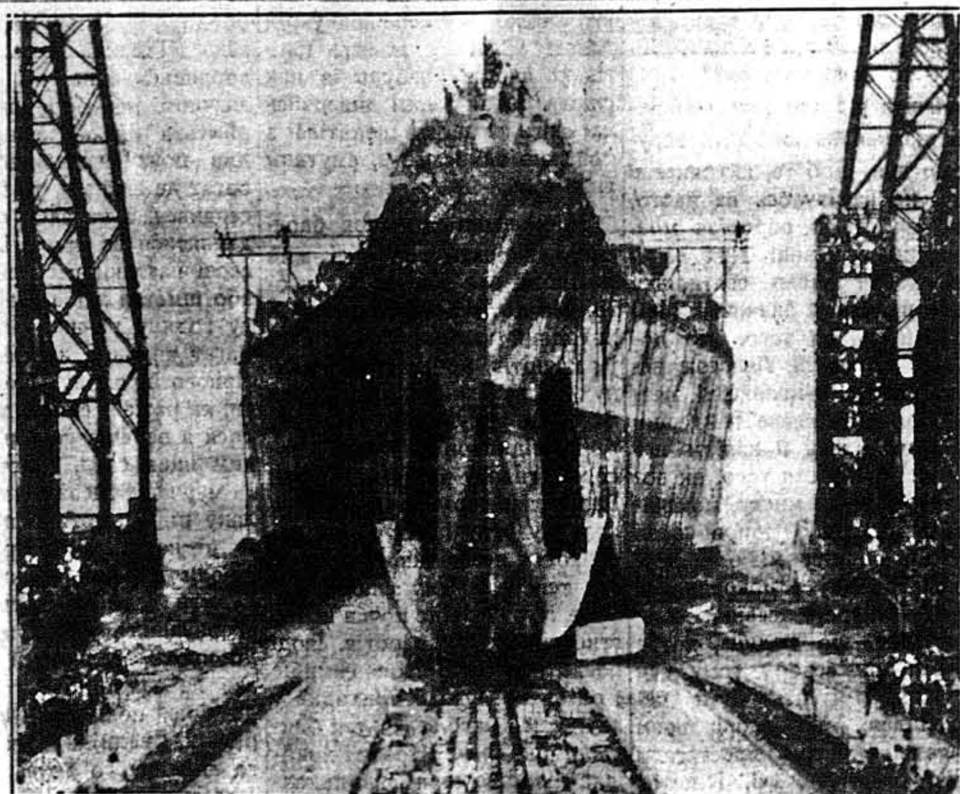
ЛОНДОН. — Британці розпочали гострі атаки на ріжні місця, що є під контролею Держав Осі на Середземному морі. Найзамітнішим був напад на малий остров Атикитеру, що положений між Грецією і Кретою. Нападу доконано в такий спосіб, як це переводять британські командос. Нема сумніву, що тут не іде про якусь дрібну акцію, а тільки про більшу стратеґію, яка дасть себе скоро почути.

З АМЕРИКАНСЬКОЇ РОБОТИ В ІНДІЇ

ЯКЕСЬ МІСТО В ІНДІЇ. — Герберт Г. Метюз, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", подає дуже цікавий опис того, як американські вояки перемінюють одно з індійських міст, де вони перебувають, в „американське місто". Та це є „укріплене" місто, бо воно недалеко того фронту, де стоять японці.

НАЙСИЛЬНІШИЙ СОВЄТСЬКИЙ НАЛЕТ

ЛОНДОН. — Так подає московське радіо про новий налет советських летунів на Берлін, Кенігсберг, Данціґ, Штетен й інші німецькі міста.

ВЕЛИКАН, ЩО ДАСТЬ СКОРО ПІЗНАТИ СВОЮ СИЛУ. — Перед собою маємо вид на найбільший воєнний корабель у світі. Цей американський найновіший панцирник коштує 85 міліонів долярів, а має 45,000 тон містоти. Це „Айова", що його недавно спущено на воду в корабельних заводах у Брукліні, Ню Йорк. Що в ньому є — це військова тайна.

ПРИМУС ПРИТЕМНЮВАННЯ СВІТЕЛ НА АВТАХ

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія заявив, що час добровільного вишколювання шоферів відносно потреби притемнювати світла на території міста Ню Йорку, проминув, а тепер поліція зачне під загрозою кари впроваджувати ті реґуляції в життя. З початком цього тижня поліцаї будуть давати шоферам завізвання до суду, коли вони не будуть пристосовуватись до розпорядків. На основі цих розпорядків світла всіх автомобілів, босів і вуличних трамваїв, мають бути закриті від половини, до двох третин чорною накривкою, або замальовані чорною фарбою. Також можна на них наложити дашок, що згори заслоняв би їх світло. Коли хтось цього ще не зробив, повинен уживати малих світел, котрих уживається при паркуванні. Все треба уживати здорового розсудку і пів години по заході сонця, а пів години перед сходом, треба так поступати, щоб від авта не виходило багато світла. Коли чиїсь лямпи за сильні, треба їх наставляти на менший струм.

ЖІНКИ НЮ ЙОРКУ БУДУТЬ ЗБИРАТИ ПОРОЖНІ МЕТАЛЕВІ ПУШКИ.

НЮ ЙОРК. — В середу рано цього тижня на 300 міських троках, що вранці забирають сміття з вулиць Ню Йорку, будуть сидіти жінки, по одній на кожнім троці, котрі будуть збирати порожні металеві пушки з консервів. Тих пушок потрібно нині для воєнної продукції. Хоч населення Ню Йорку частинно ті пушки складає, проте багато з них ще пропадає. Згадані жінки будуть звертатись особисто до всіх господинь, щоб вони віддавали ті пушки їм в руки. Посадник Ля Ґвардія просив по радіо нюйорчан, щоб вони вічливо звертались до тих жінок, бо це особи, котрі добровільно взялись за те діло, щоби своїм трудом причинитись до воєнних зусиль Америки.

БОРОТЬБА КОРАБЛЯ З СУБМАРИНОЮ.

В ОДНІМ СХІДНІМ АМЕРИКАНСЬКІМ ПОРТІ.— До одного американського порту на східнім побережжі прибуло кількадесять моряків, разом зо своїм капітаном, що врятувались після того, як ворожа субмарина тяжко ушкодила їхнього корабля. Сталось це так: ворожа субмарина пустила в них торпеду і цілковито розторощила відділ з корабельними машинами, розшарпуючи на куски інжиніра другої кляси, та його помічника. Одного з машинової обслуги тяжко обсмалила і капітан мусів піти вниз, щоб його звідтам добути. Після того субмарина пробувала докінчити корабля своїми гарматніми стрілами. Але на покладі корабля залишилась власна неушкоджена гармата і гарматчики корабля вивязали з субмариною стрілянину. Субмарина сховалась під воду і втекла. Та в той час, як між субмариною і кораблем існувала перестрілка, 13 моряків спустило свою лодку на воду і вже втікало, не очікуючи приказів капітана. Капітан, оглянувши корабель, рішив, що він може вдержатись на поверхні. Всі на нім залишились, крім 13, котрих згірдливо названо „героями". Тих „героїв", корабель знайшов другого дня, змучених, перемоклих, голодних. Їх забрано знов на поклад, доки всі не дістались щасливо на сушу.

ПЕРЕСТОРОГА СОМЕРВЕЛА.

НЮ ЙОРК. — В промисловім журналі „Фекторі менаджмент енд мейнтененс" помістив статтю головний командант постачання американської армії, генерал Сомервил. Він заявив, що Америка дотепер ще не станула на такий шлях у війні, що веде до виразної перемоги. Щоб це осягнути, всі мусять добре взятись за працю. Цілий нарід, всі галузи національної господарки, та всі суспільні шари, мусять обєднатись для воєнних зусиль, щойно тоді справи повернуться на краще. Він далі говорив, що хоч може помилки й робили провідники американських збройних сил і провідники промислу, проте ті помилки не були такі великі, щоб собі тепер ними взаємно попрікати. Армія, настоюючи на точність в її воєнних замовленнях, врятувала чимало потрібного металю. Вона дотепер тим заощадила біля пів біліона фунтів міди, як теж 260 міліонів алюмінія, 270 міліонів цинку.

ПЕРЕСТОРОГА АДМІРАЛА КІНҐА.

ЛОРЕЙН (Огайо). — Сюди прибув адмірал Кінґ, уступидий командант американської фльоти. Він заявив, що війна на Пацифіку, не звертаючи уваги на похвальні перемоги біля Соломонських островів, є далеко ще від виграної. Треба ще довго працювати, щоб дати американським збройним силам всіляку зброю, потрібну для вигри. Він далі говорив, що та війна, це війна цілого народу. Вона потриває довго. Щойно за рік, говорив він, Америка зможе якслід узброїтись і повести належну офензиву. Дотепер, говорив він, Америка має готової арлії, фльоти і маринарки пять міліонів людей. До року те число збільшиться до восьми міліонів.

АМЕРИКАНСЬКІ „ЛІТАЮЧІ ФОРТЕЦІ" НЕ ПЕРЕМОЖНІ, КАЖУТЬ ЛЕТУНИ

АМЕРИКАНСЬКА ПОВІТРЯНА БАЗА В АНҐЛІЇ. — Юнайтед Прес подає враження тих американських летунів, що брали участь в налетах на Німеччину і Францію, що є під націстівською окупацією. Бомбардували вони ті землі з американських „Літаючих Фортець", як теж зводили боротьбу з німецькими летунами в повітрі. Таких налетів уже було вісім. За той час не втрачено ні одної „Літаючої Фортеці". Мейджор Пол Тибетс, що брав участь у налетах на чотирьох „Літаючих Фортецах", заявляє, що німці мусять знайти щось ліпшого ніж те, що мають, коли хочуть змірятись з американськими бомбовиками. Знову лютенент Френк Бідл ствердив, що з бомб, скидуваних з „Літаючих Фортець", яких 70% треба вважати такими, що трафили в ціль.

РАХУЮТЬСЯ З РЕВОЛЮЦІЄЮ В ФРАНЦІЇ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Джордж Акселсон, кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", подає, що дізнався від особи, що щойни прибула з Парижа, що німецька команда в Парижі відбуває кожної неділі на вулицях міста вправи з сто тисячами німецьких урядовців на те, щоб їх привчити до вуличної боротьби на випадок повстання. При вправах вживають французьких крісів, щоб пізнати, як вони ділають. Такі вправи відбувають отверто в Бульонськім лісі, а публика може їм приглядатись. Це діється нарочно на те, щоб населення залякати і заставити його сидіти на випадок, якби Аліянти розпочали „другий фронт" і візвали поневолені націстами народи до повстання. Далі кажеться, що тепер найвищою особою в Парижі є начальник Ґастапо. Він підписує письма, що оголошують призвіща тих, що зістали розстріляні. Німці невдоволені, що французи не спішаться іти добровільно на роботи до Німеччини, хоч Ляваль обіцяв, що дістане 350,000 робітників. Досі зібрав тільки 45,000. Думають, що німці забиратимуть їх тепер примусово. Невдоволені німці теж і тим, що в фабриках працюють дуже повільно.

НАСЛІДКИ БРИТІЙСЬКИХ БОМБАРДОВАНЬ.

СТОКГОЛЬМ. — Яку шкоду наносять німцям постійні бомбардовання фабрик, можна пізнати по тім, що забрало їх шість лісяців, щоб направити фабрику Ренолта в Франції. Навіть по направі вона видає тільки 25% того, що продукувала передше.

МОЛОДЬ ВИВЯЗУЄТЬСЯ ЗНАМЕНИТО, КАЖЕ КРИПС.

НОТИНҐГЕМ (Анґлія). — Сер Стафорд Крипс взяв в оборону молодь, про яку казали, що вона „мягка", „декадентська" і „невідповідальна. Усе те, казав він, є неправда. Молодь виконує тепер найтяжче й найбільш ризиковне завдання. Вона видає в загарбаних націстами краях повно безіменних героїв. Вона творить підпілля в тих краях. А молодь Британії поводить себе знаменито.

ЛЮКСУСОВІ СХОРОНИЩА ПЕРЕД НАЛЕТАМИ.

ЛОНДОН. — Таке тепер можна сказати про нові схоронища, що є наскрізь санітарні й получені з усіми вигодами, шпиталями і ресторанами, електричним світлом, зимною і гарячою водою і окремими спальнями для дітей. Схоронища мають тепер 60,000 ліжок, а можуть помістити міліон осіб.

ПЕТЕН ЗА ОБЄДНАННЯ ФРАНЦУЗІВ.

КЛЄРМОН ФЕРРАНД (Франція). — Маршал Петен, голова держави, говорив до ветеранів Французького Леґіону і заявив, що „народня революція" буде продовжатись, старе треба забути, бо до нього повороту вже нема, а нове треба створити. Те нове має бути побудоване на відвазі, чесности, терпеливости й обєднанню. На те останнє натискав він найбільше, називаючи „зрадниками" тих, що кладуть його урядови колоди під ноги. Говорив він підчас маніфестації, що мала символічне значіння, бо відбувалась на тому місці, де давні предки французів перемогли римські полки Юлія Цезара в 52. році перед Христом. Також поставлено малий памятник, в якому зложені пригорщі землі з ріжних сторін Франції.

НЕ БУЛО ПЕСИМІЗМУ.

ВІШІ. — Асошіейтед Прес, згадуючи за промову маршала Петена до ветеранів, підкреслює, що в ній не було тим разом того песимістичного тону, який знаменував давні його промови. Та, кажеться далі, Петен не сказав нічого про французьку внутрішню і заграничну політику. А це важне, бо часописи подали того дня комунікати з Берліна, в яких кажеться, що фльота Злучених Держав задумує забрати Дакар і Азори і т. п.

ВСЯ ПРОДУКЦІЯ ВИНА КОНТРОЛЬОВАНА.

ВІШІ. — Уряд проголосив контролю над усею продукцією вина. Без його дозволу не вільно продуцентам вином розпоряджатись.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО ПОМАГАЄ, А ХТО ШКОДИТЬ?

Америка — Це наша хата. Тут наше право. Але й тут наші обовязки. Тому, коли наше добро зістало загрожене ворогами, Державами Осі, тож це річ природна, що нам того добра треба боронити. І то всіми силами і перед усіми ворогами. І — без усяких застережень.

Бували в нас ріжні думки щодо ріжних наших внутрішніх справ, як і у відношенню до світа. Та це було в мирних часах. Тоді ми могли спокійно між собою „воювати", бо нам ніхто не загрожував зо зовні.

Та тепер стало інакше, бо ми у справжній війні. Супроти цього ми повинні розуміти, що інтерес нашого краю вимагає, щоб тепер не витрачувати сил на непотрібні спори, коли вони розбивають наші сили. Та й це не означає, що ми маємо вцілости зреҐнувати з нашого права на свобідну думку, чи піддаватись якимсь диктатам, що мають на увазі не-американські інтереси. Бо якщоб ми їм піддавались, то моглиб підкопати в многих віру, наприклад, в те, що по нашій вигрі всеодно буде продовжатись насильство, як не націстівське чи фашистівське, то можливо якесь інше, червоне, чи яке там.

Американські українці, де тільки можуть, пробують назагал вимчинати все те, що моглоб розєднювати їх у спільній акції допомоги нашому краєви у воєнних змаганнях. Якщоб не комуністи, що розбивали між нами не одну американську, українську, чи навіть робітничу акцію, то не булоб у нас і тепер клопотів. І якби не те, що вони намагаються використовувати воєнне положення і воєнний союз СССР з Злученими Державами для комуністичних цілей тут в Америці, то ми залишилиб для загального спокою навіть і боротьбу з комуністами, так, як не ведемо ніякої боротьби з ніякими іншими партіями, Ґрупами, чи орґанізаціями. Залишилиб це на пізніші часи, по війні й по вигрі.

Та большевики іншої думки. В них не існує ніякий загальний американський інтерес, а є тільки комуністичний. Їм не в голові американський звіздистий прапор, а тільки червоний. Ось і тому вони розпочали боротьбу з українським жовто-блакитним прапором. Якби вони були добрі американці, то сказалиб, що як проти жовто-блакитного прапора не має нічого ВашиҐтон і як тому прапорови дає охорону американський звіздистий прапор, то чогож за те розпочинати боротьбу, пощо робити каламуту, чого дразнити душі соток тисяч американських українців? Що того прапору не визнає Москва, то що це нас тут обходить? Для нас важне, що каже ВашинҐтон. От сказав уряд, що ми є в воєннім союзі з Советами, то ми це приняли і до цього застосовуємось, хоч комунізму ненавидимо. Розуміємо, що це є вимога війни, та що так треба поступати, щоб в тій війні перемогти. Але з цього не виходить, що ми мусимо уступати Москві в тих правах і привилеях, які нам дає наше американське право, в чому нас охороняє наша влада. А большевики хочуть, щоб ми таки уступали. Ось тому вважаємо їх розсівачами заколотів, спричинюваних не-американськими інтересами.

Яничари Потягають за Яничарами

Ще далі, день за днем, появляються відомости про боротьбу Ґен. Дражи Мигайловича і четників з німецькими та італійськими наїздниками на Югославію. Американські Ґазети подають ще й те, що югославський уряд у Лондоні висказав Ґен. Мигайловичеви і четникам повне довіря та особливе признання за їхню боротьбу з ворогами.

Як уже була в нас згадка, югославські комуністи повели проти Ґен. Мигайловича і четників погану пропаҐанду, і то з самого комуністичного центра — Москви. А як щось виходить з „центра", то, очевидно, передається „без змін" по цілому світі, на всіх мовах, серед усіх народів. А до Америки доходить найскорше. А тут такі, як комуністичні яничари української породи, ніколи не мали і не мають у нічому своєї самостійної думки. І тому вони не тільки, що це ретельно передають, але „самостійно" переборщують на те, щоб перед центром добре заслужитись, щоб йому підлабузнитись. Так вони роблять в американських чи українських справах, так поступають і в інших, як от у відношенню югославських комуністичних яничарів до четників і Дражи Мигайловича.

Ось тим і пояснюється, чому большевицькі „Українські Щоденні Вісті" з 25. серпня помістили статтю Веліміра Влаховича п. н. „Тактика ворогів югославського народу". А в ній пишеться, що четники і Дража Мигайлович це знаряддя в руках ворогів, Гітлера і Мусолінія, на те, щоб „розколювати єдність патріотів за посередництвом внесення заколоту в ряди озброєних партизанських загонів, а пізніше швидкого задушення народньої боротьби". Далі читаємо, що четники „в Чорногорі винищили кращих представників народу, орґанізаторів народного спротиву загарбникам". А ще далі, що четники „повісили двох жінок-партизанок", як теж „передали італійцям 45 чорногорських полонених партизан, які були розстріляні".

Словом пишеться подібне, до чого ми звикли, бож читаємо те, що пишуть большевики про — „жовто-блакитників", як приходиться їм згадувати за визвольну боротьбу України.

„Новое Русское Слово" з 26. серпня, в якому Н. С. теж пише про згадану статтю і виясняє, як зявились в Югославії четники як національне явище, приходить у цій справі до такого заключення, про яке цікаво і нам знати. Ото кажеться, що югославські комуністи обдурюють Москву, кажучи, що як тільки знищиться національну армію четників і Мигайловича, то ціла Югославія стане відразу комуністичною, бо вона вся русофільська. Та Н. С. твердить, що в такому випадку, якби комуністам вдалось знищити демократичну армію Мигайловича, що є союзником Советів, в Югославії настане розбрат і зачнеться горожанська війна, в якій першими будуть винищені комуністи, а сам край комуністичним ніколи не стане.

Та чи буде так, чи інакше, нам іде головно про те, як то в Югославії справжні зрадники при допомозі світової комуністичної пропаҐанди намагаються представляти зрадниками Обєднаних Держав тих, що є найвірнішими союзниками демократій. А далі, як їм у тому ділі помагають теж і большевики з У. Щ. Вістей.

Мораль Французької Політики

Вісти з швайцарського Берна говорять, що теперішний шеф французької держави з осідком у Віші, маршал Петен, як теж премієр тогож уряду Пер Ляваль, вислали на руки німецьких окупаційних властей в Франції Ґратуляційну депешу за те, що їм вдалось відкинути наїзд британських „командос" і американських „ренджерс" та в той спосіб недопустити до окупації французьких територій з боку тих сил.

Старі римляни мали приповідку, що „на все можна знайти відповідний спосіб, але у всьому є свої границі". Поступок маршала Франції і кількакратного премієра, таки переходять всі достойні границі. Не будемо вчити французів, що є краще для них. Дозволяємо їм бути цілковито себелюбними і те себелюбство пояснити на свій власний лад. Алеж — треба зїхати з глузду, щоб припускати, що німецька окупація Франції це якесь добродійство для французів і що французький уряд, який би він не був, може радіти з факту, що американсько-анҐлійським силам не вдалось викинути німців з французької території. Нащож тоді було пориватись з тою „Ґратуляцією"? Німці їх до того присилували?

Німці, хоч силують французів не до одного упідлення, не могли їх силувати до цього останнього. Бо така Ґратуляція для німців могла мати лише тоді вартість, коли вона була зроблена самовільно з боку французького уряду. Якщоб вона була зроблена під явним натиском німців, вістка про це пошириласяб поміж широким населенням і замісць користи наробилаб для німців чимало шкоди. Ці „Ґратуляції" вислані були Петеном і Лявалем самовільно, з упідлюючих мотивів, в ціли вижебрання від німців якоїсь ласки.

Ця тактика французьких державних мужів — а не треба забувати, що маршал Петен як теж Пер Ляваль, це старі французькі державні мужі, котрі вже перед тим займали в Франції найпередовіші становища — зраджує ментальність французької політичної думки: дешевеньке себелюбство, лицемірство в заграничній політиці, джонҐлювання високими кличами, щоб ті кличі при першій нагоді зрадити так, як зраджують жіночу достойність вуличниці Парижу.

Якщо цілий світ нині знов занурився в потоки крови, то причина в цьому головно тому, що по першій світовій війні репедову ролю в заведенні нового ладу в Европі відгравала Франція. Її державні мужі, серед яких вже тоді знаходились маршали Петени і Лявалі, відносились з цинізмом до високих кличів і в дешевеньких поняттях думали лише про Францію. Маленька користь для Франції їм вистарчала, щоб наплювати на найвищі й найсвятіші універсальні ідеали.

Та лицемірна політика знайшла свій вислів в тодішній Лізі Націй. Хоч створена почином великого американського президента й освячена загальним вселюдським бажанням стати дійсно тим, чим хотів її бачити той президент, тодішна ЛіҐа Націй, з переважними впливами французів, стала в короткому часі дешевеньким базаром, на якім можна торгувати і продавати все, до сумління і чести включно. Засідання цеї ЛіҐи були нічим іншим, тільки глумом над високими засадами. Французькі державні мужі заздалегідь укладали лісту учасників тих засідань, заздалегідь рішали, що можна приняти, а що відкинути. Рішались важні справи не в галях нарад ЛіҐи Націй, тільки по готелях, кабаретах, з шампанським вином на столі і нагими жінками на сцені. „Я зо своїм бльоком буду голосувати за твоїм внеском, але ти мусиш мені віддячитись ось тим, або тим", нашіптували тодішні дипльомати один другому в ухо й заливали згоду шампаном.

А тимчасом міліони людей терпіли. З биттям серця вони очікували даного рішення, надіючись, що всетаки якась справедливість в світі існує. Та даремно. Рішення приходило, але рішення не оперте на справедливости, тільки на цинічнім потоптанні елементарних прав людини. Дипльомати вирішили по свойому й червоними обличчями реготались із здивованих та розчарованих міліонів, мовляв — „ось, як то ми їх підвели!". Той цинічний період по першій світовій війні на передові місця видвигав все кращих і кращих циніків і обманців, а в душі мас викликав все більше і більше оґірчення й таємне почуття, що воно так вічно не буде; воно мусить змінитись. Те таємне почуття використовували ріжні політичні шарлатани, котрі вкінці перекували те огірчення на фізичну силу і запалали вогнем світ.

До найбільш потішаючих явищ в теперішній війні, коли ходить про будуче замирення і уклад світу, є те, що головну ролю будуть в ній грати американці і британці, себто народи з анҐльо-саксонською культурою і політичною традицією. Безперечно, не треба себе обдурювати аж так далеко, щоб припускати, що ті два народи цілковито відкинуть інтереси своїх країв і дбатимуть лише, щоб не було на світі кривджених і поневолюваних. Ні, вони дбатимуть теж про інтерес своїх країв. Але той інтерес вони розумітимуть інакше, ніж розуміли політики типу Петена і Ляваля. Традиція анҐльосаксонської культури високо цінить шляхотні ідеали, хоч знає, що в н а с л і д о к недосконалости людської душі важко припускати, щоб ті високі ідеали були на землі вцеціло сповнені. Але, коли не можна цілковито сповнити даних високих ідеалів, треба сповняти їх частинно, бодай в границях можливости, а не відкидати їх лицемірно в цілости. Справедливість, пошанування народних прав, самоозначення — це таки поняття, котрі в анҐльо-саксонській традиції мали і мають реальне приміненння. Не будемо багато говорити про Америку, бо усім добре відомо, що той край в цілій своїй історії нікого не нападав та не роздавлював так, як це робили певні европейські потуги. В близькім сусідстві до Злучених Держав Америки живе в повнім спокою відносно слаба держава Мексико, живе Куба. Диспропорція сил між Злученими Державами Америки і іншими американськими державами така велика, що Злучені Держави моглиб дуже легко в короткому часі підбити під своє безпосереднє панування цілу західню півкулю. Гітлер, судячи інших по собі, навіть кілька разів піддавав думку Америці, щоб вона, замісць здержувати німецький імперіялізм в Европі, занялась своїм власним імперіялізмом в західній півкулі. Але все це не трапляло до душі американського уряду, чи до душі американського загалу. Свідомість, що Америка моглаб миттю роздавити своїх сусідів, цілком не манила американців дати волю своїй силі. А щось подібне в Европі не могло існувати. Европейські держави, як лиш в своїх обрахунках обчислили, що мають перевагу над іншими, відразу нападали на іншого війною. Мир можна було вдержувати лише дуже делікатною рівновагою потуг.

Ту рівновагу потуг старалась все вдержувати Англія. Вона теж з призирством дивилась на европейський суходіл і подібно як донедавна Америка, уважала колись себе віддільною частиною від Европи і навітя впродовж довгих часів придержувалась своєрідного ізоляціонізму. Британія, хоч має в складі своєї імперії багато ріжних країв і народів, теж давала не один доказ що нищення, винародовлювання, інших народів, не належить до уподобань її душі. Повна державна самостійність її домінїй є цього найкращим доказом.

Як згадано, люди на світі не є досконалі і важко споківатись, що по цій війні настане якийсь блаженний мир на світі, де сильні світу цього будуть лише піклуватись слабими і пильно наглядатимуть, щоб декому з них не сталась хоч би найменша кривда. Кривда і несправедливість на світі будуть існувати далі. Але вони не матимуть такого цинічного одобрення з боку тих, що матимуть силу. Ті, що захочуть боротись за своє право таки скорше знайдуть прихильне вухо, ніж це було по першій світовій війні, зокрема в міжнародній інституції, званій Лігою Націй.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Редіярд КіплінҐ.

Чудо Пуран-Баґата

(Переклад з анҐлійської мови)

(3)

В цей день мандрівка Баґата скінчилась: він дійшов до місця призначеного йому — тиші і неосяжної ширини. Тепер час для нього станув, і сидячи біля входу святилища він уже не почував, чи тріває життя, чи настала смерть, чи зостався він людиною, чи владає своїми суставами, чи став частиною гір, хмар, дощу, соняшного світла. Тихо повторяв він сотні разів Одно Імя, і при кожному повторенні йому здавалося, що він усе більше й більше оддідається од свойого тіла і летить до воріт якогось невимовного одкриття; але в ту хвилину, коли брама, здавалось, була готова одчинитися, тіло тягло його в низ, і він з болем почував, що знов замкнений у тіло Пуран Баґата.

Що ранку повна миска стояла між коріннями біля святилища. Іноді її приносив жрець; іноді крамар з Ладака, що жив у селі, але найчастіше приносила її та жінка, котра перший раз наготувала йому страви, і принісши миску вона шептала ледви чутно: „Будь заступником за мене перед богами, Баґате! Будь заступником за таку-то, жінку такогото!" Іноді якійсь небудь жвавій дитині дозволялося принести миску, і Пуран Баґат чув, як поспішно ставили миску і як хутко втікали маленькі дитячі ноги. Але сам Баґат ніколи не спускався в село. Воно лежало глибоко в низу, і він бачив вечірні зібрання, які становилися на токах, бо це були єдині рівні місця в селі; він бачив, як чудово зеленів молодий риж, синіло індійське жито, бачив гречку і червоні квітки амаранту. Після жнив верхи хат золотіли, бо на них клали сушити снопи. Бджоли роїлися, хліб жали, сіяли риж, лущили його перед очима Баґата, а він дивився на все, дивувався і думав: „До чого то воно йдеться?"

Навіть у густо заселеній Індії людина не висидить нерухомо дня, щоб те, що живе в лісі, не насунулось на нього, так, як скелю обростає мох. І в цій гущавині дикі звірі, які добре знали святилище Калі, притьмом зявилися, щоб подивитись на того, хто порушив їх спокій. ЛянҐари, великі сивоусі гімаляйські малпи, прибігли певне найперші, бо вони тільки й живуть що цікавістю; і після того, як вони перекинули миску, покачали її по долу, попробували зубами обшиту мідю у держална ключку і покривилися перед шкурою серни, вони зрозуміли, що людина, котра сиділа при всьому тому так нерухомо, мусить бути нешкідливою. У вечорі вони зскакали з сосон, простягали руки, благаючи їжі, і потім утікали прудкими вискоками. Вони теж любили тепло і товпилися навколо вогню, так, що аж Пуран Баґату приходилося відпихати їх, щоб підкинути дров. А в ранці він часто знаходив у себе під укривалом волохату малпу; цілісінькі дні яка небудь із них сиділа рядом з ним дивлячись на сніги, і щось шепотіла з поважно замисленим, смутним видом.

За малпами прийшов барасинг, здоровий олень, схожий з нашим, але дужчий від нього. Він хотів потерти роги об холодний камінь образа Калі і затупотів, побачивши людину в святилищі. Але Пуран Баґат не ворушився, і помалу олень підійшов до нього і положив голову на плече. Пуран Баґат узяв гарячі роги в свою холодну руку і цей дотик заспокоїв неспокійного звіря, що тепер лагідно схилив голову. Пуран Баґат почав ніжно стирати шкурку з рогів. Іноді олень приводив свою самицю і оленятко, інколи приходив у ночи сам і його зелені очі блищали при вогні. Нарешті прийшла піжмова серна, найполохливіша і найменша з усіх серн, з великими заячими ухами. Пуран Баґат звав їх усіх „братами", і його тихий поклик „бхай, бхай" викликав їх у полудень із лісу, коли вони бродили поблизу. Чорний ведмідь з Гімаляї, похилий і підзорливий сона — з білим значком під бородою, немов римська пятка, нераз проходив поуз святилища, а що Баґат не лякався, то й сона не сердився, а навпаки став придивлятися до нього і прохати своєї частини пестощів і ягід або шматка хліба. Часто в тиху годину ранньої зорі, коли Баґат виходив на самий верх гірного проходу, щоб глянути, як рожеве світло перекидалося з вершин на вершину, за ним ішов сона, волочив ногу і мурчав, засовуючи цікаву лапу під виверти і витягаючи її з нетерплячим ричанням. Інколи в ранці кроки Баґата будили ведмедя, котрий спав згорнувшись у клубок; зачувши кроки, величезний звір ставав на задні ноги готуючись до бою, поки не чув голосу Баґата, і ведмідь пізнавав свого найліпшого друга.

Майже про всіх пустельників і святих, котрі живуть оддалеки від міст, кажуть, що вони вміють творити дива зо звіром; усе диво одначе залежить од нерухомости і уміння не дивитись просто на звіря і не робити хутких рухів. Селяни бачили, як олень блукав, неначе тінь, у темному лісі за святилищем, бачили гімаляйського бажанта з його блискучим пірям, як він стояв перед образом Калі, і малп, як вони грались шкаралупами з горіхів у середині храма. Інколи діти чули, як сона сам собі співав, по ведмежому звичаю, за скелями; і всі були переконані, що Баґат чудотворець.

Тимчасом дива були йому зовсім несвідомі: він вірив, що світ — одно велике диво, і коли чоловік це знає, то він напевне дещо знає. Баґат був певний, що в світі нема ні великого, ні малого; і у день і в ночи він силкувався вдумуватися в глибину річей, туди, відкіля прийшла його душа.

Так він сидів і думав, і його необстрижене волосся падало довгими пасмами на плечі; в камінній плитці, там, де обпирався його костур, зробилась маленька ямка; коріння, де ставилась миска, стали гладенькими, мов кокос, із якого вона була зроблена; і всі звірі вже знали своє місце біля вогню. При одмінах року поля зміняли свій колір; клуні заповнялись і спорожнялись, і знов заповнялись, і знов спорожнялись; і знов, і знов; коли приходила зима, малпи скакали серед сніжного пуху віток, поки самиці не приносили весною із теплих долин маленьких дітей із сумними очима. В селі мало що змінялось: жрець постарівся, і багато з дітей, що приносили їжу пустельникови, тепер посилали своїх дітей; а коли питали селян, чи давно їх святий живе в святилищі Калі, на вершині гірного проходу, вони відповідали: „Завжди".

Потім раз пішли такі літні дощі, яких уже давно не було в горах. Три місяці долина була повита мокрим туманом і хмарами, і дощ усе лив без перестанку. Святилище Калі було завжди вище хмар, і раз навіть минув цілий місяць, а Баґат не бачив села. Воно було обгорнене білими хмарами, котрі то піднімалися, то спускалися, то плавали туди й сюди, ніколи зовсім не відрізняючись від берега долини.

(Кінець буде).

За Тиждень

Дієп — Крок в Напрямку Другого Фронту

Наскок на Дієп в окупованій Франції не був ні наїздом, ні його підготовкою, а тільки пробою, яка показалась незвичайно важною, повчаючою і багатою в здобутий досвід.

У такому світлі наскок на Дієп тратить багато з цеї сензаційности, з якою його стрінула преса, але за те виявляє багато цінних спостережень, які придадуться в дальшій війні. До них, наприклад, належить „повала", яку створили хмари літаків, що охороняли переїзд загону на французький беріг. Пригадувались часи, коли то націсти співали пісню „Ми пливемо до Англії". Вони ніколи туди не доплили. Зате канадійсько-англьо-американські відділи виконали те, що все приманювало націстів, себто висадились на ворожому березі.

Пересторога Президента Державам Осі

Президент Рузвелт перестеріг наїзників Осі в Европі, що після певної перемоги Обєднаних Держав, їм прийдеться відповідати за „варварські злочини", доконані ними в окупованих землях. Вони будуть поставлені на суд в тих краях, де вони доконували свої звірства, такі, як вбивання заложників за саботажі і терор, виконувані кимось іншим. Всі винні націсти будуть, по словам президента Рузвельта, „страшенно покарані".

Отся формальна заява президента була рівночасно відповіддю на зазив урядів на вигнанні, які просили, щоб американське правительство перестерегло Німеччину про наслідки, які матиме дальша нагінка на невинних людей з вчинки інших. Згаданий зазив підписали були уряди Голяндії, Югославії, Люксембурга, Бельгії, Греції, Норвегії, Польщі і Чехословаччини та Французького Національного Комітету.

Мета Ворожої Пропаганди

Радіопередачі з Берліна, Риму і Токіо пробували завязто минулого тижня підкопати віру Америки у зріст її власних сил. На протязі відносно небагатьох днів появились були офіціяльні американські звідомлення про воєнну акцію американських військ у Хіні, на Соломонових островах, на европейському побережжі та над европейським континентом. Рівночасно стало відомо, що американські війська прибули в більшому числі до країв Близького Сходу, на Британські острови, та що вони є вже також в Індії. Тому то керівники пропаганди Осі рішили, що треба вмовляти в американців, що їх сили є безнадійно розпорошені.

Тон тій пропаганді надає сам д-р Ґебельс, який у своїй щотижневій статті в ґазеті „Дас Райх" пробує протиставити німецьку стратегію аліянтській. Він каже, що німці ведуть свої воєнні операції пляново, суцільно й з думкою про наступ, а Обєднані Держави примушені танцювати під дудку своїх противників. Ґебельс пробує доказувати своїм читачам, що стратегія союзників є поділена і обмежується на оборону. Повищі твердження Ґебельса виглядають, як спроба потішити себе і читачів, що все є гаразд, після того, як стало цілком певно відомо, що американські сили зростають в кожній частині світа, та коли відносини у морському транспорті поправились так, що й відносно того питання можна бути до деякої міри оптимістом.

Бразилія у Війні

Бразилія виповіла війну Державам Осі. Сталось це після того, як субмарини Осі затопили ще шість бразилійських кораблів. Усього разом Державам Осі сторпедували й затопили 20 бразилійських пароплавів, на яких були також жінки й діти. В Ріо де Жанейро і в Сао Павло, та в інших великих містах цеї найбільшої південно-американської республики, відбулись багатолюдні демонстрації, на яких люди домагались виповідження війни. Промовляючи до одної такої демонстрації, що прийшла перед його палату, президент Бразилії заповів „енергійну акцію" проти „злочинців".

Бразилія може виставити проти Осі армію з біля 400,000 вояків, повітряну фльоту з обслугою яких 5,000 чоловіків і невелику фльоту. Пожвавлений вишкіл і закуп додаткового лаштунку може збільшити ті сили. Та властива допомога Бразилії лежатиме в інших ділянках, не менше важних, як військова. Таксамо було в останній війні, коли то Бразилія одинока з південно-американських республик брала активну участь у воєнних операціях.

Більше Панцирних Відділів Ніж Намічено

Армія Злучених Держав зорганізувала дотепер більше панцирних дивізій, ніж це було намічено на 1942-гий рік. Виявилось це у звідомленні, яке каже, що вже зорганізовано одинадцяту панцирну дивізію, підчас коли зразу було в пляні виставити тільки десять таких дивізій до кінця цього року. Одинацята дивізія покищо в Кемп Полк, Луізіяна.

Секретар війни, Генрі Стимсон, заявив був в січні цього року, що Злучені Держави мають вже 5 панцирних дивізій і що це число буде подвоєне до кінця 1942-го року. Показується, що його подвоєно за сім місяців і що далі розбудовується отсю важну частину збройних сил.

Зорганізовано Мішану Харчеву Комісію

Секретар хліборобства, Клод Вікард, і голова британської харчевої місії Р. Г. Бранд, що проводять Мішаній Харчевій Комісії Злучених Держав і Великої Британії, проголосили, що вже зорганізовано управу і встановлено головну кватиру Комісії, намічено початкову працю і підібрано персонал для виконання цеї праці.

Завдання Мішаної Харчевої Комісії є накреслене спільною заявою президента Рузвелта і премієра Чорчила з 9. червня 1942. року, якою цю комісію установлено. В заяві сказано, що вона має „далі координувати ведення війни тим, що переведе плянове й доцільне використання харчевих засобів Обєднаних Держав".

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ — ПОЛКОВОДЕЦЬ

Богдан Хмельницький в історії України є одною з головних, центральних постатей. З його іменем лучиться традиція обнови української держави, память про незвичайний зрив національних почувань, епоха широких політичних плянів і успіхів, доба, коли Україна наново стала голосна в цілій Европі. Імя Хмельницького було символом української революції, а й тепер ще Хмельниччина є багатою криницею наших досвідів на державному полі. Державницька праця великого гетьмана була дуже широка і всестороння, але на першому місці поставити треба те, що він осягнув у ділянці організації українського війська.

Дивує нас оте, яким способом Хмельницький міг стати великим полководцем, організатором й адміністратором. Він же гетьманську булаву взяв у руки у старшому віці, маючи коло 53 роки життя, а перед тим не мі не добути ширшого військового знання. Цілий свій вік він пережив у далекому Чигирині, на краю Диких піль, на самому кінці замешканого світу, куди не доходили ніякі новини у мілітарній організації, а як доходили, то пізні і неповні. Війну він знав тільки з потичок з татарами, зі степових стеж, підїздів, погонь. Адміністраційний хист міг випробувати тільки як сотник, при управі такої невеликої військової одиниці, як тодішня сотня, що складалася справді зі 100 людей. Але як став гетьманом, відразу зумів опанувати велику територію, зорганізувати незвичайні маси війська, завести твердий лад і повести свої полки до преславних перемог! Який же захований талан, які незвичайні, геніяльні спосібности були в душі невідомого перше чигиринського сотника!...

Хмельницький відразу став паном ситуації завдяки тому, що скоро дібрав собі талановитий прибічний штаб, складений з щонайкращих військових. Яким способом він цього доконав, це тайна, якої не зможемо розвязати, — але він був незвичайним знавцем людей, що умів вибрати тих, що були найвідповідніші. Тут він не мав ніяких упереджень, віддавав управу полків таксамо „старовинним" козакам, що служили у реєстровім війську чи на Січі, як і новим людям, які свіжо причалили до козацького війська, чи це були шляхтичі з військовою школою, чи старшини чужоземних полків стаціонованих на Україні, чи врешті народні ватажки, що у боях добули собі воєнний досвід. Ці ріжнородні і зразу незіграні елементи, гетьман зумів навязати своїм великим духом, привчив їх до обовязку і дисципліни, а як котрий не йшов по вказаній лінії, такого безоглядно карав або й усував з війська.

Хмельницький відразу став божищем маси, улюбленим „козацьким батьком", а притому грізним, недосяглим володарем, що про нього „тільки Бог один знає, що він думає-гадає"... Юрбу приєднував собі гетьман своєю незвичайною вдачею, у якій дивно була перемішана залізна рішучість і неуступчивість, з мягкими, ласкавими почуваннями. У гніві був такий страшний, що ніхто не важився проти нього ставати, нерідко з шаблею кидався навіть на полковників, — але як остиг, сердечно, з глибоко серця перепрошував, нераз і сльозами заливався... Сама його поява навівала військо радістю і бадьорістю; за одним його наказом полки кидалися у найтяжчу небезпеку.

Козацьке військо під руками Хмельницького перетворилося у велику національну армію. Він виводив у бій до 200 тисяч війська, нечувані маси в ті часи, коли у західній Европі полководці мали ледви по кільканадцять тисяч вояків. Найвище стояла козацька піхота. Коли всюди в Европі, також у Польщі і Московщині, все ще перше місце мала лицарська кіннота, Хмельницький орудував передусім піхотними полками, що під його рукою дійшли до незвичайного розвитку. Чужі офіцери з подивом говорили про козацьку уміліть окопуватися, класти шанці і під їх охороною посуватися вперед; піхота огнем з мушкетів розбивала найсильніше кінне військо. До помочі піхоті при козацьким війську були ще маси слабозбройного люду, звичайних селян, що тяглися за військом, — вони повнили саперську службу і допомагали піхотинцям копати рови і сипати вали. Гетьман старався також про розвиток кінноти, щоби у відкритім бою могти дорівняти полякам; тому теж він користувався ще татарською підмогою. Розумів він, що українське військо, свіжо утворене, власними силами не зможе розвинутися в армію европейського типу, і тому пильно пошукував західніх інструкторів, тому приймав на свою службу і німецьких офіцерів і молдован і сербів — та хотів добути собі шведських старшин і шведську зброю. Українська артилерія розвинулася тоді також досить високо, хоч не було ще власних відливарень пушок, а прості військові ковалі мусіли направляти зброю.

Хмельницький майстерно зорганізував постачання; так, що його великі армії не терпіли ніколи голоду. Військо служила вся козацька держава, на військові потреби йшла переважна частина скарбових доходів. Серед безнастанних воєн гетьман умів зорганізувати господарські справи так успішно, що державний скарб усе розпоряджав потрібними засобами. Адміністрація України мала тоді військовий характер, полковники і сотники держали рівночасно військову і цивільну владу і, розуміється, військові потреби ставили на першому місці.

Богдан Хмельницький був незрівняним стратегом. Своїми воєнними силами він орудував як першорядний артист інструментом. Мобілізація йшла у нього незвичайно спішно: властиво військо все було у воєнному поготівлі і за гетьманським універсалом скоро могло рушити у похід. Хмельницький використав велику рухливість, якою здавна визначалися запорозькі відділи, — у походи висилав військо з як найменшими обозами, щоби полки скоро могли пересуватися вперед. Невеликі вози, запряжені одним конем, ще й були ці табори, з якими можна було поспішно гнати уперед. Швидкі рухи, це була головна основа тактики Хмельницького. Під Корсунем, Пилявцями, Зборовом, Батогом він поконав ворога передусім скорістю своїх окружаючих рухів. Під Зборовом він заскочив армію Яна Казимира підчас переправи через болотяну річку, коли король був певний, що козацькі війська є ще під Збаражем... Гетьман підготовляв битву дуже старанно, з усіх сторін незамітно зводив війська в один центр, щоби противника відразу замкнути непрохідним перстенем. Тоді кіннота йшла до головної атаки, а піхота з шанців з боку обстрілювала ворога.

На далеких просторах Хмельницький не дбав ніколи про те, щоб добувати всі оборонні пункти, обсаджені ворогом. З призирством він дивився на ріжні замочки, де ховалася шляхта, легковажно залишав їх позаду, запевняючи, що не виплатиться здобувати їх „курників". Він мав на оці все головну ворожу армію, швидкими маршами ішов вперед, щоби зустрінутися з нею і в головнім бою вирішити справу. Своїх полковників повчав — „пильнувати найперше голови, а з хвостом вже якось буде"... Він був рішучим прихильником стратегії „розгромлення", як це називають теоретики. Це дуже замітне, — всі тодішні полководці, навіть такі як Ґустав Адольф і Валенштайн, проявляли радше схильність до стратегії „привтомлювання", старалися змучити ворога підїздами і ріжними іншими маневрами, нищити табори, відрізувати поживу. Тому у 30-літній війні так мало було великих битв і так довго ціла війна протягалася. Хмельницький спадав на ворога несподівано як грім і відразу його розгромлював. — („Український Голос").

КНЯЗЬ КЕНТУ ЖЕРТВОЮ ЛЕТУНСЬКОЇ КАТАСТРОФИ. — Це князь Кенту, наймолодший брат англійського короля, що згинув підчас летунської катастрофи в горах Шотляндії. Біля нього його діти. Сидить з наймельшим синком його дружина, грецька принцеса Марина.

Польща Далі Бореться

ВАШИНГТОН. — Державне Бюро Воєнних Інформацій подає у своїм черговім обіжнику, що „Польща терпить і далі бореться". Особливо широко описується переслідування римо-католицького костела, подані на підставі інформацій прелата Жигмонта Качинського. Подається ще таке:

„На протязі 34-х місяців німецької окупації 120,000 поляків були розстріляні. В концентраційних таборах замучено 60,000 людей. Рахують, що заморджено 700,000 жидів. Два міліони людей прогнано з їх хат.

„Польські збройні сили, що далі змагаються по боці союзників, рахують на 200,000 багнетів. Щодо числа вони є пяті між арміями Обєднаних Держав. Корпус польської армії в Шкотії має біля 30,000 вояків. В Англії є біля 12,000 польських летунів. Польська армія на Близькому сході, що складається з Карпатської і трьох регулярних дивізій, має 60,000 вояків. Польський корпус в СССР, що складається з воєнних полонених і має шість дивізій, нараховує 96,000 багнетів. Польська фльота сьогодня має більше кораблів, ніж в 1939-му році".

ПІЯНІСТКА ЛЮБКА КОЛЕССА — ПРОФЕСОРКОЮ

„Канадійський Фармер" з 26. серпня б. р. подає таке:

В канадійській пресі появилася приємна вістка, що світової слави піяністка, Любка Колесса, зістала назначена на професорську посаду в торонтонській музичній Консерваторії.

Тому, що ця Консерваторія є найбільшою музичною інституцією в Канаді, і одною з найбільших на цілім американськім континенті, це назначення є неабияким признанням для мистецького генія Любки Колесси, а для всіх українців незвичайною честю і тимбільше, що ця інституція є сполучена з торонтонським університетом.

Ще заки Любка Колесса прибула на цей континент, її слава, як знаменитої піяністки, попередила її. В Европі музичні критики признали їй небуденний талан, і в своїх рецензіях розголосили її артистичного першорядної міри.

До Канади вона прибула в 1940 році, і минувшого року відновила свою мистецьку карієру. Кілька разів вона виступала на концертах торонтонської Фільгармонійної Оркестри, а минувшої весни з вашингтонською Симфонією, якою тоді диригував славнозвісний канадійський диригент, сер Ернест Макмілен.

Своєю грою Любка Колесса прямо очарувала своїх слухачів, і здобула від канадійських і американських критиків знаменитої похвали. Особливо одушевлялися її виступами в Торонто.

Родилася вона у Львові. Мабуть тому, що Львів перед війною прилучено до Польщі, в деякій пресі її відмічено як польку. Проти цього, сподіємося, зареагує сама Любка Колесса, яка в минулому завжди виступала як українка і признавала себе рішучо до українського народу. Є вона дочкою бувшого професора української мови і літератури на львівськім університеті, Олександра Колесси.

Свої музичні студії вона побирала в цісарській музичній Академії у Відні. В 13-тім році життя вона здобула найвище відзначення в тій Академії, а два роки пізніше виграла найбільшу нагороду в цілій бувшій австрійській імперії.

Свою професорську працю в Консерваторії Любка Колесса починає з першим вересня. З того приводу українці в Канаді шлють їй свої гратуляції і щирі побажання успіху на її новій посаді.

Сподіємося, що нею Любка Колесса не обмежиться, та що вона і надалі все матиме нагоду відвідати всі важніші канадійські центри і виступити в них з концертами. Цього українці з нетерпеливістю очікують.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

$911.49 на А. Ч. Хрест.

Український Відділ А. Ч. Х., який почав свою діяльність з початком біжучого року передав до головної кватири до кінця липня слідуючі жертви в долярах:

Громада в Найставн $100, О. Д. В. У. $100, картяна забава на А. Ч. Х. $90.70, збірка під церквою на Френклин вул. $71.86, Т-во О. Кобилянської, від. 48. С. У. А. $50, Т-то У. А. Горожан на Френклин вул. $50, Робітничий Союз, від. 41. $48.51, У. А. Горожанки, від. 41. С. У. А. $40, Т-во У. А. Горожан, Савт Філя. $36.50, Жіноча Сотня Г., від. 2. $31, Т-во О. Басараб, від. 46. С. У. А. $26, Громада 23. Бравн, $20; коляда — п. Плавяник, $19.77, зо свяченого, Савт Філя., $15, з забави в честь лют. Олекси Сороки $14.75, зо. свяченого Норт Філя., $12, Бр. Серця Христового, У. А. Ліґа, Норт Філя., У. А. Ветерани, пост 1., громадяни Заро, Т-во Св. Юра І. Т-во Робітниче по $10, О. Тарнавський, збірка $7.25, з весілля Сегінь-Галамага $6; по $5: Григорій Лисюк, від. 47 С. У. А., Іван Сорока, Евдокія Рій, Окружна Рада С. У. А., збірка на весіллю, п. Насевич, Карбівник, Ілько Манчур, Берніцький, Т-во Єдність, від. 163 У. Н. С., і збірка на весіллю у п. Лев Зубик; по $2: д-р Вайс, і Галаса; з віча $2.65; по $1: С. Ґалан, К. Тиганич, Зілінка, Р. Мандзік, Т. Штогрин, Юрків, А. Візнер, Д. Люба, Г. Березюк, Мартин, Федак Платиничка, Ланюш, Лесник. Пентрас, Гудима, С. Слободян, И. Лейне, Волчанський, А. Гаврилко, Снітинська, Ваврик, А. Дмитрущ, Демяник, М. Орляк, О. Марків, А. Мищишин, П. Малиновська, М. Сеньв, М. Лабяк, А. Гнойська, М. Пашук, М. Мисакович, А. Бойко, К. Симкович, К. Розенбавм, А. Стецька, П. Паньків, Т. Мицак, Ю. Чабанюк, А. Нагірна, К. Квасінська, К. Бурчик, М. Григорець, А. Ватраль, К. Гомель, Е. Олійник, П. Марич; Ільків 50 центів. — Загальна сума виносить $911.49.

Це гарна сума, однак не можна на ній стати. Збірки мусять продовжатись, бо потреби Ч. Х. великі. Наш відділ плянує збірку під церквою і якесь підприємство на Ч. Х. Сподіємось, що наше громадянство виявить стільки кооперації у цьому важному ділі, що досі.

Олена Штогрин,
секр. У. В. Ч. Х.

Жіноча Сторінка

Родичі і Школа

Війна — війною, але перший тиждень вересня це час, коли шкільна дітвора має найбільший голос. Щоб не діялося — вона усе заглушить голосним гомоном, яким після вакаційної тиші здригнуться знову шкільні будинки по цілому краю, та передасть старшим чимало хвилювання, з яким стрічає початок нового шкільного року. Атмосфера шкільних приготувань огортає на мить ціле життя у місті, усюди повно дітвори та метушні за книжками, шкільним приладдям, новою одежею — стрічі товаришів, розмови про вчителів, виміна вакаційних вражінь.

Після цих кількох днів, у яких шкільна дітвора беззастережно верховодить життям, усе збудення та успокоїться: діти заберуться до школи, а родичі відітхнуть з полегою, що школа так багато обовязків зняла з їх плечей. На решту року полишать для себе журу про це, щоб дитина здорово та з успіхом покінчила ще один рік науки, а школа виконає найважніше: після кількох літ віддасть родичам дитину готову для вибору звання, заправлену у все, що необхідне для її життевого успіху.

Коли з таким саме наставленням стрічають родичі шкільний рік — вони грішать переціненням завдань школи та сподіються від неї більше користей для своїх дітей, чим вона на ділі може їм дати. Бо школа може дати дитині освіту та навчить її фаху, але згармонізувати з цим званням вдачу дитини та її фізичні прикмети так, щоб вона колись могла у професії досягти найбільшого успіху — це мозольне заняття для родичів на цілий цей час, коли над дитиною працює школа. І у свідомости цього треба їм стрічати новий шкільний рік та у ньому над дітьми працювати.

Про майбутнє звання, чи т. зв. „карієру" дитини починається дома згадувати дуже вчасно. Якщо лиш пічне дитина проявляти якесь замітніше заінтересування одним шкільним предметом, чи позашкільним конструктивним заняттям — родичі дуже часто вважають це „першою ластівкою" дитячого таланту, що доведе дитину у будучому аж так далеко, як до щасливого вибору звання. Розбирає хлопець забавку на части — це вже певне, що з нього буде неабиякий механік. Любить дівчинка для забави завязувати мамці голову та міряти горячку — мама вже чванится, що ось з її дитини виростає такий прегарний матеріял на шпитальняну піклувку. Під впливом завваг, що їх дитина захопить вухом від старших і собі виростає вона з цим переконанням, що у неї вже з природи прикмети для такого чи іншого звання, і, додавши до цього шкільну підготівку, вона має запевнений життевий успіх та щасливий вибір фаху.

Але на думку виховників дитина лиш у дуже рідких випадках проявляє у початкових шкільних роках заінтересування, які віддзеркалюють її вроджений талант. Вони у тому часі можуть залежати від таких причин, як особа вчителя, його спосіб поведінки з дитиною, або є заінтересуванням дитини, розбудженим самою лиш її охотою наслідувати когось з окруження. Родичі можуть накоїти дитині багато лиха, коли вважають це звістуном її здецидованих замилувань і — що гірше — виховують її в самопочутті, що вона для якогось роду звання є вже майже готовою, бо обдареною з природи. Чи проявляє дитина вчасно спосібности для якогось одного роду праці, чи треба аж часу, щоб вони розвинулися — родичі мусять виховувати її у свідомости цього, що крім знання вона у своїй вдачі, характері та тілі мусить розвинути цілий ряд прикмет, якщо хоче досягнутив повного життевого успіху.

Бизнесмен міг покінчити торговельну школу з найкращим успіхом, але якщо він несовісний, неточний, чи грішить поганою поведінкою з людьми — саме знання фаху не запевнить йому професійного успіху. Для лікаря замало, щоб мав він охоту лічити людей та здібність впоратися з тяжкими студіями. Коли у нього нема фізичного здоровля, здібности будити у людях довіря до себе, рішучости — його офіс ніколи не заповниться пацієнтами. Дівчина, що має добре серце та любить ходити коло хорих, може найти заводову працю пілунки цілком невиносимою, коли вона з природи нетерплива, розсіяна чи забудькувата.

Це не у школі, але в дома цього рода недостачі дитинячої вдачі даються найскорше підмітити і — кажуть досліди — їх мож так безслідно виліковати, наче усувальні фізичні недомагання. Вислідом научних праць над просліджуванням дитячих талантів та хиб вдачі чи лихих навичок дитини являються окремі порадні, що працюють вже для вжитку загалу у чотирьох найбільших американських містах. Научні досліди над цими справами розвиваються дуже швидко. Бо чому не можнаб прослідити людського ума та вдачі так, як це робиться з тілом, та найти лік там, де його треба?

Але поки можливим буде усім родичам запровадити дитину одної днини до порадні, лишити там на кілька годин, і у висліді дістати реєстр усіх прикмет та хиб дитини з рецептою, як лічити розсіяність, лінивство чи забудьковатість — до цього часу треба родичам самим братися до таких дослідів та відкривати і ліковатиць і хиби дитини, які колись перешкодилиб її зробити найкращий вжиток з усього, чого її навчила школа.

Клавдія Олесницька.

СОВЕТСЬКА ГЕРОЇНЯ. До Злучених Держав прислали Совети на Міжнародний Студентський Зїзд трьох молодих делегатів, між якими головною особою є Людмила Павличенко, років 26, що є в совєтській армії старшим лютенантом і про яку Совети урядово подають, що застрілила 309 німецьких вояків і офіцирів. Живе в совєтській амбасаді, а один день перебувала в Білім Домі.

Лусі Блеквел Стовн

Одна знайвизначніших піонірок жіночого руху в Америці була Лусі Стовн (Lucy Blackwell Stone). Вродилась в Вест Брукфілд, Месечусетс, 13. серпня 1918. року, а померла в Бостоні, 18. жовтня 1893.

Батько її противився, щоби його дочка йшла на науку до каледжу, але вона не слухала і за свої власні зароблені гроші скінчила в 1848 році Оберлин каледж.

Зараз по скінченню шкіл Лусі Стовн розпочала з великим завзяттям боротьбу за політичну рівноправність жінок і за скасовання невільництва в Америці. Вона була талановита бесідниця і володіла незвичайно гарним голосом, так, що потрафила, бувало, успокоїти найбільш бурхливе зібрання.

В 1855-тім році Лусі Стовн одружилась з д-ром Генрі Блеквел, який поділяв її політичні і ліберальні ідеї, а потім ціле життя помагав Лусі в її праці. Вона, мабуть, є перша американська жінка, яка після подружжя зоставила собі дівоче призвище і працювала під своїм власним іменем.

Лусі Стовн працювала і на полі літературнім. Від 1872-го року аж до своєї смерти вона редагувала „Вуман'с Джорнал" в Бостоні.

Але найбільше праці вона віддала пропаганді за політичну рівноправність жінок. Ще молодою дівчиною вона почала виступати з промовами на великих зібраннях і за своє життя обїздила і говорила не раз по всій Америці. Ідея, задля якої працювала вона ціле життя, сповнилась аж по її смерти. Доперва в 1920. році жінкам надано повні політичні права в Америці.

ДЖЕЙМС ФЕНИМОР КУПЕР

Джеймс Фенимор Купер уважається одним з кращих письменників Америки. Родився він в 1789. році в Берлингтон, Ню Джерзі. Його батько був членом конгресу. В чотирнацятім році життя вступив він до Єйл Каледж, але не закінчив там своєї освіти, а вступив до Фльоти Злучених Держав і там пробув якийсь час, аж поки не оженився. В 1820. році Джеймс Купер оселився в стейті Ню Йорк і почав працювати на полі літературнім. Перший його твір „Осторога" (Прекавшіон) був виданий в 1820. році. За тим слідували інші повісти, а 1826-го року появився його чи не найкращий твір — „Останні з Могиканів" (Last of Mohicans), переведений, між іншим, теж і на українську мову. Джеймс Купер помер в Куперстави, Ню Йорк, 1851-го року.

Купер — це один з найпопулярніших світових письменників. Його оповідання переложені майже на всі світові мови. Деякі критики кажуть, що це „Американський Скот", порівнюючи його зі славним англійським письменником — Вальтер Скотом. А Віктор Гюго, славний французький письменник, написав, що Купер перевищає Валтир Скота.

Як повеліст — Купер заслужив на всякі чести і похвали. Не є він артист - письменник, але є у нього велика уява і він так уміє підобрати інциденти з людського життя та живо їх переказати, що решта все йому прощається. Буває й стиль його грубкий і нема в нього такого багатства слів, як наприклад у Стівенсона, але як повістяр — Купер є одним з перших не тільки в Америці, але й у світі.

Деякі критики закидали йому, що він часто моралізує і що чадто ідеалізує індіян. Купер відповів їм, що індіяни були добрі і гарні, тільки прийшли біді і здеморалізували їх.

Джеймс Фенимор Купер написав 33 книжки. Деякі з них не мають особливої літературної вартости, але і такі, які мають вічну вартість. Крім найкращої його повісти „Останні з Могиканів" є ще так само гарна його повість „Ди Прейрі" (Степ), яку він видав в Парижі.

Купера вважають, разом з Ірвінгом, творцем американської літератури.

Його твори — це Америка; це її люди — білі і червоноскірі; це її ліси, степи, озера і ріки.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 8. серпня 1942. померла в Лакпарт, Ілл., у 51. році життя

МАРІЯ КОЗАК,

членкиця 111 відділу У. Н. Союзу.

Покійна походила зо села Бозько, повіт Сянік, Західна Україна.

Полишила у смутку мужа Івана, 5 синів і 4 дочки.

Похорон відбувся 9. серпня з дому жалоби до ґреко-католицької церкви в Джоліет, Ілл.

В. ЇЙ П.!

О. Бернадин, секр.

Дня 24. серпня 1942. померла

КАТЕРИНА КУЧМІЙ,

членкиця Тов. Вільних Козаків, від. 316. У. Н. Союзу.

Покійна походила зо села Путятинець, повіт Рогатин. До У. Н. Союзу вступила в 1923. р. Належала теж до кількох інших запомогових організацій.

Полишила в смутку мужа Семена, дочку Марію, двоє внуків і одну правнуку.

Похорон відбувся 27. серпня з дому жалоби до церкви св. Йосафата. Похоронено її на Holy Sepulchre Cemetary.

В. ЇЙ П.!

В. Іванців, секр.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 301, відбудуться в неділю, 6. вересня, в год. 1. пополудні, в парохіяльній салі, 1944 В. Ірі вул. Просимо всіх членів прийти на ці збори і вирівнати довг за вкладки. — За уряд: А. Семчук, предс.; К. Ґавлічинський, кас.; М. Горний, секр.

ТАРЗАН, ч. 626. Кривавий доказ.

Джеґер скоро зібрався і побіг до кабіни Еґаліса. На своє превелике здивування він побачив, що Еґаліс ще живе, хоч тяжко зранений.

Товпа почала на адресу Тарзана кидати гнівні слова, будучи переконаною, що це він вбив Еґаліса. І не дивниця: деякі бачили фігуру, подібну до нього

„Алеж Тарзан був приятелем пана Еґаліса, він не міг його вбити" — станула в обороні Тарзана бідна Івета.

„Моя служниця прихильно наставлена до Тарзана", промовила Даріна. „Це перерішує справу", холодно заявив Джеґер. „Тарзан є вбивником".